

2. Власенко І. В., Євтушок В. А. Особливості виникнення масових заворушень під час спортивно-масових заходів // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 трав. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 92–93.

Надійшла до редколегії 25.02.2019

УДК 351.74(477)

А. М. ЦИРКУЛЕНКО,

слухач магістратури факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3053-4121>;

С. С. ЦИРКУЛЕНКО,

слідчий слідчого відділу Северодонецького відділу поліції

Головного управління Національної поліції в Луганській області;

 <https://orcid.org/0000-0002-2945-9099>;

А. В. ЗУБАЧ,

старший інспектор сектору кадрового забезпечення Криворізького відділу поліції

Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області

ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВО-БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ В УМОВАХ НЕДОСТАТНЬОЇ ОСВІТЛЕНОСТІ

Викладено сутність та вимоги до професійної підготовки особового складу Національної поліції, до дій в особливих умовах та екстремальних умовах несення служби за умов недостатньої освітленості. На підставі викладеного матеріалу зроблено висновки про підстави які повинні бути враховані під час підготовки особового складу. Важливо те що підготовка до проведення завдань в екстремальних умовах повинна починатись з тренувань, що у свою чергу виявляється в формі спеціальної фізичної підготовки що переплітається з психологічною.

Ключові слова: Національна поліція, умови недостатньої освітленості, екстремальна ситуація, службово-бойова діяльність, психологічна підготовка, тактико-спеціальна підготовка.

Актуальність проблеми, яка розглядається в даній роботі, відображається в багатоманітність можливих способів і форм діяльності Національної поліції при реагуванні на надзвичайні події пов'язані із використанням вогнепальної зброї, ризики пов'язані із терористичними проявами виявляються в екстремальних умовах, в нашому випадку дані умови відносяться до виконання задач в умовах недостатньої освітленості під час виконання службової діяльності. Спеціальні заходи щодо розшуку та затримання злочинців потребують ретельної підготовки, високої професійної майстерності особового складу, використання ними різних тактичних прийомів і способів їх затримання. В умовах недостатньої освітленості, надлишку світла поліцейські піддаються ризику підвищеної небезпеки, зростає значимість їх помилок, підвищується рівень травматизму серед особового складу поліції, знижується ефективність їх дій, який може призвести до людських втрат. Тому щоб мінімізувати низку помилок при виконанні службової діяльності потрібно адаптувати особу до дій в даних умовах.

Мета дослідження – дослідити методи підвищення підготовки особового складу Національної поліції України при виконанні службово-бойових завдань в умовах недостатньої освітленості

Завдання дослідження:

1. Встановити які чинники впливають на ефективність виконання дій в умовах недостатньої освітленості.

2. За допомогою експериментів встановити ступінь впливу зовнішніх факторів під час виконання певних завдань в умовах недостатньої освітленості; визначити методіку тренувань для покращення ефективності в ситуаціях з малим рівнем освітленості.

Об'єкт дослідження – підвищення рівня підготовки у працівників Національної поліції України.

Предмет дослідження – виконання службово-бойових завдань в умовах недостатньої освітленості.

Практична значимість. Полягає в тому що дане дослідження перш за все необхідне для працівників практичних підрозділів, оскільки під час несення служби проводяться інструктажі, існує певний алгоритм дій що потрібно робити в різних ситуаціях, але в них не врахований фактор несення служби в ночі та в приміщеннях де немає світла. Тому потрібно не тільки враховувати ці фактори, а й підготовлювати особу до них.

Наукова новизна. Виявляється в тому, що ми використовуємо прикладну науку, тобто існуючі знання експериментально розглядаємо для того щоб краще розуміти які методи потрібно розробити задля рішення практичних задач, на складання нових, чи вдосконалення існуючих.

Основна частина. Для більш широкого розуміння даної роботи слід розуміти деякі терміни, які допоможуть більш точно відобразити проведені дослідження. Освітленість – освітлення поверхні, що створюється світловим потоком, який падає на поверхню. Одиницею вимірювання освітленості є люкс.

Службово-бойові завдання – завдання, що виконують озброєні поліцейські в установленому чинним законодавством порядку.

Психологічна підготовка – це формування у людей психологічної стійкості, тобто якостей, які посилюють здатність людей виконувати завдання в складних умовах.

Вогнева підготовка – це комплекс заходів, спрямований на вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірного її застосування (використання) та вдосконалення навичок безпечного поводження з нею.

Фізична підготовка – це комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності.

Тактична підготовка – це комплекс заходів, спрямований на набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику.

Під час несення служби працівниками поліції в особливих умовах окремого значення набувають професійні якості та навички, які у нетипових умовах повинен творчо з урахуванням оперативної обстановки, що швидко змінюється, приймати рішення. Саме тому одним з основних чинників, які характеризують боєздатність підрозділів під час проведення операцій, є вміння особового складу справлятися з негативним психоемоційним станом та використовувати тактичні навички, в даних умовах. При проведенні завдань різного рівня небезпеки, психологічний чинник інтенсивно впливає на психіку працівника, викликаючи патологічні зміни в його поведінці. Успіх бойового завдання базується на двох основних компонентах: рівні професійної підготовки й обсязі оперативної інформації. Враховуючи ці чинники тактична підготовка працівників до дій в особливих та екстремальних умовах має тісно переплітатися з психологічною.

Основна проблема умов недостатньої освітленості в тому що вона пов'язана зі складністю виявленням цілей. Коли рівень освітленості падає при якому мушка зброє стає не видимою на навколишньому фоні, то потрібно опиратися на придбанні м'язами рефлекторну пам'ять, а також використовувати сучасні інфрачервоні технічні засоби.

Методика виконання службових функцій в даних умовах, а це в свою чергу є екстремальною ситуацією. Ці умови завжди є складними для людини, тому потрібно максимально комфортно себе почувати в даній ситуації, щоб ефективність виконання поставлених задач зростає. Отже для цього потрібно оволодіти певними навиками які можна поділити на дві категорії:

I категорія – це психофізичні тренування, вправи котрі тренують психіку й одночасно розвивають фізичні здібності людини. Вони уявляють собою комплекс прийомів та дій, виконуючи в різних рівнях небезпеки (ризик):

- смуга ризику – ділянка, яка проходиться під впливом вогню із зброї;
- рукопашний бій с декількома противниками;
- оцінка ситуації при виникненні ризику небезпечної ситуації;
- правильність тримання ліхтаря перед собою;
- правильність тримання зброї з ліхтарем в руці;
- виконання вправ ходьби під стіною, обходу кута і т.д.;
- використання вогнепальної зброї в умовах недостатньої освітленості

II категорія – це технічні засоби, які допомагають у іншій категорії, а саме:

- Тактичні ліхтарі (ручні, під ствольні, нашоломні, штативні);
- Скриптоносимі радіостанції;
- Хімічні джерела світла, для маркування своїх та багато інших цілей;
- Інфрачервоні технічні засоби;
- Тактичні стрілкові окуляри;
- Совіти та прожектори;
- Освітлення від службових автомобілів.

Під час проведення експериментів нами було проаналізовано ефективність виконання поставлених завдань в умовах гарного освітлення, та за умови недостатньої видимості. Перший етап експерименту було поділено на два етапи: 1-й проходив в навчальному класі, розміром 15*7 метрів, в якому столи розташовувались в два ряди. На столах знаходились пронумеровані аркуші паперу в довільному порядку від 1 до 20. Особа заходила у приміщення, розташовувалась посередині двох рядів, спиною до них. За командою він мав повернутися до карток і назвати послідовність у порядку зростання, вказуючи рукою на кожне число, яке називає, як найшвидше. Кількість учасників складала 20 осіб. Середній час, склав 37,2 сек.

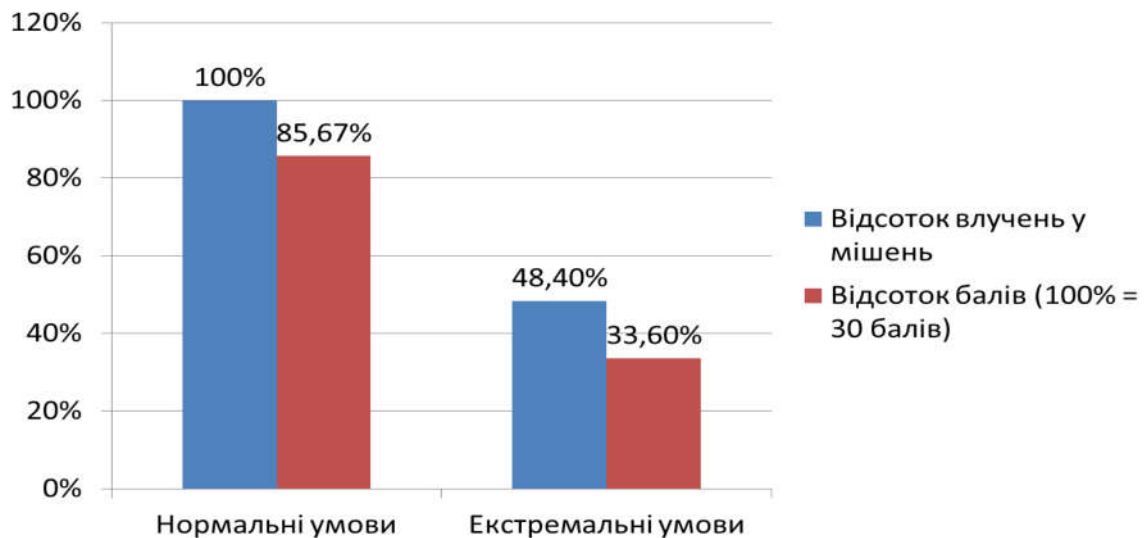
2-й етап проводився в тому ж приміщенні, з тими ж умовами завдання, але у вечірній час при недостатньому освітленні і без використання індивідуальних засобів освітлення. Середнє значення часу склало 167,4 сек.

Як ми бачимо результати експерименту свідчать про збільшення часу при відсутності освітлення, що погіршує оцінку обстановки, та зниження ефективності поставленого завдання.

Під час наступного експерименту нами було встановлено вплив недостатньої освітленості на ефективність дій правоохоронців в оперативній обстановці. Експеримент відбувався в стрілецькому тирі на відстані 10 метрів від рубежу відкриття вогню, розташовувалась грудна мішень, світло було ввімкнуте, особа за командою «Вогонь!» починала виконувати вправу. В експерименті приймало участь 10 учасників.

Під час другої частини даного експерименту в цьому приміщенні, але на відстані 2х метрів від мішені розташовувався стробоскоп, світло якого падало на стрільця. Світло в тирі було вимкнуте, особа становилась передом до мішені із заплющеними очима, потім вмикався стробоскоп та за командою «Вогонь!» особа починала вправу.

Середня кількість балів в нормальних умовах складає 85,67 % (100 %=30 балів), а в екстремальних умовах даний відсоток складає 33,60 %.

Виходячи із вище зазначеного пропонуємо використовувати такі заходи безпеки при умовах недостатньої освітленості:

- В умовах небезпеки зупинитись, припинити ведення вогню, при збільшенні небезпеки присісти, лягти.
- При вході у неосвітлене приміщення заплющити обидва ока і при першому кроці розплющити.
- При переслідуванні злочинця, який забіг у неосвітлене приміщення заплющити одне око.
- Поліцейський повинен мати двосекційний ліхтар (звичайний та стробоскоп).
- При осліпленні і одночасному русі використовуйте принцип козирка.
- Використовуйте ліхтарі.
- При спостереженні у нічний час у положенні сидячі постійно зволожуйте лоба, скроні, потилицю.
- При недостатньому освітленні для того щоб роздивитись об'єкт дивіться не на нього а декілька у бік.
- Перед виходом на вулицю у нічний час подивіться на червоний ліхтар.
- Медичні способи: 1 таблетка кофеїну, приймати за 30 хвилин до екстремальної ситуації, вона діє 30 – 50 хвилин. Підвищує гостроту зору на 30 %. Також приймати вітамін С.
- Якщо виникають умови несення служби охорони об'єкту, то прожектори повинні сліпити правопорушника, а не поліцейського.

Також в результаті проведеного нами аналізу рекомендуємо використовувати такі тактичні правила

Перше правило « Не відсвічувати», тобто не демонструвати своє місцеположення, не сигналізувати світлом та не оповідувати опонентів про своє перебування. Краще всього використовувати приладі нічного бачення.

Друге правило « Не засліплюйте себе та свою групу» ваші очі звикнуть до темряви та стануть дуже чутливими, навіть із ввімкнутим ліхтарем все одно чутливі до прямого світла. Що за необережності можна легко засліпити себе та свою команду.

Третє правило « Не створюйте фонову підсвітку» ніколи не направляйте промінь на члена групи. Коли ваш промінь ліхтаря лягає на спину товариша, то він погіршує його тактичну позицію.

Висновки. Слід відзначити, що під час навчального процесу на вогневій та тактичній підготовці потрібно проводити заняття з поліцейськими за умов недостатньої освітленості. Для того щоб він отримував певні навички та відбулась первинна адаптація до цих умов. А також розвивати методики проведення оцінки обстановки за даними умовами з органами слуху та нюху. Відпрацьовувати тактику переміщення та тактику дій спочатку в умовах гарного освітлення, а потім відпрацьовувати в екстремальних умовах.

Список бібліографічних посилань

1. Логачов М. Г. Психологічна підготовка особового складу спеціальних підрозділів ОВС до дій в екстремальних умовах : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06. Харків, 2001. 16 с.

2. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 23.03.2019).

3. Про затвердження Інструкції з організації забезпечення, зберігання та експлуатації озброєння в Національній поліції України : наказ МВС України від 11.10.2018 № 828 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1249-18> (дата звернення: 23.03.2019).

4. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 23.03.2019).

5. ДСТУ 2958-1994. Приймачі інфрачервоного випромінювання. Київ, 1994. 87 с.

6. Циркуленко А. М. Особливості виконання службово-бойових завдань // Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони : матеріали регіон. круглого столу (м. Харків, 19 квіт. 2019 р.) / редкол.: Є. О. Меленті (голов. ред.), І. В. Євтушенко (заст. голов. ред.), О. А. Гарбузов та ін. Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. Вип. 3. С. 189–193.

7. Циркуленко С. С. Критерії та показники прийняття рішення командира під час несення служби з охорони публічного порядку // Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони : матеріали регіон. круглого столу (м. Харків, 19 квіт. 2019 р.) / редкол.: Є. О. Меленті (голов. ред.), І. В. Євтушенко (заст. голов. ред.), О. А. Гарбузов та ін. Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. Вип. 3. С. 193–195.

8. Стрельба в темноті и при недостаточном освещении // Last Day Club : сайт. URL: <https://lastday.club/low-light-shooting-guide/> (дата звернення: дата звернення: 23.03.2019).

Надійшла до редколегії 26.03.2019